

Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2021

Incidence and spread of HIV/AIDS in the Czech Republic in 2021

Marek Malý, Vratislav Němeček, Hana Zákoucká

Souhrn • Summary

Česká republika zůstává zemí s nízkou úrovní infekce HIV/AIDS v rámci Evropy. V roce 2021 bylo v České republice na základě 1,58 mil. provedených vyšetření nově diagnostikováno 233 případů infekce HIV, z toho 131 u občanů ČR a 102 (43,8 %) cizinců s dlouhodobým či trvalým pobytem, dohromady o 17 méně, než v roce 2020. Necelá pětina nových pacientů (42, tj. 18,0 %) o své HIV pozitivitě již věděla; jejich diagnóza byla stanovena dříve v zahraničí. Uvedený podíl je poněkud vyšší než v letech 2012–2019. Zvýšení v letech 2020–2021 zřejmě souvisí s probíhajícími epidemiemi covid-19. V relativním vyjádření představuje uvedený počet výskyt 2,22 případu na 100 000 obyvatel. Onemocnění AIDS bylo nově diagnostikováno u 54 HIV pozitivních osob, u 74,1 % z nich byla diagnóza AIDS stanovena bezprostředně po záchytu HIV.

Ke konci roku 2021 bylo za celou dobu sledování v ČR registrováno celkem 4074 HIV pozitivních případů, u 775 (19,0 %) z nich se rozvinulo onemocnění AIDS. Z nemocných s AIDS zemřelo 355 osob (45,8 %), dalších 185 osob s infekcí HIV zemřelo z jiné příčiny ve stádiu asymptomatickém či symptomatickém non-AIDS.

Hlavním zdrojem infekce HIV v ČR je stále sexuální přenos, zejména mezi muži majícími sex s muži. V roce 2021 bylo nově zachyceno 143 mužů majících sex s muži (z nichž 3 byli zároveň injekčními uživateli drog), tj. 61,4 % nových případů. Heterosexuální přenos infekce HIV byl zaznamenán u 67 osob (28,8 %) a přenos prostřednictvím injekčního užívání drog u 7 (3,0 %) případů. Nově zjištěných žen bylo 32 (13,7 %).

U HIV pozitivních osob bylo v roce 2021 nově zjištěno 140 případů syfilis, 94 případů kapavky a 11 případů venerického lymfogranulomu, v naprosté většině u mužů majících sex s muži.

The Czech Republic remains a country with a low level of HIV/AIDS infection in Europe. In 2021, on the basis 1.58 million examinations, 233 cases of HIV infection were newly diagnosed in the Czech Republic, of which 131 were Czech Republic citizens and 102 (43.8%) were foreigners with long-term or permanent residence, a total of 17 less than in 2020. Less than a fifth of new patients (42, i.e. 18.0%) were aware of their HIV positivity; their diagnosis was previously established abroad. The proportion is slightly higher than in 2012-2019. The increase in 2020-2021 is apparently related to the ongoing covid-19 epidemic. In relative terms, the given number represents an incidence of 2.22 cases per 100,000 inhabitants. AIDS was newly diagnosed in 54 HIV-positive persons. In 74.1% of cases the diagnosis of AIDS was established immediately after HIV detection.

At the end of 2021, a total of 4 074 HIV-positive cases were registered in the Czech Republic during the entire monitoring period, 775 (19.0%) of whom developed AIDS. In total, 355 patients (45.8%) died of AIDS, whereas 185 people with HIV infection died of other causes in the asymptomatic or symptomatic non-AIDS stage.

The main source of HIV infection in the Czech Republic is still sexual transmission, especially between men having sex with men. In 2021, 143 men having sex with men were identified (3 of whom were also injecting drug users), i.e. 61.4% of new cases. Heterosexual transmission of HIV infection was recorded in 67 cases (28.8%) and transmission through intravenous drug use in 7 (3.0%) cases. Thirty two cases were women (13.7%).

In 2021, 140 cases of syphilis, 94 cases of gonorrhoea and 11 cases of venereal lymphogranuloma were newly diagnosed in HIV-positive persons, the vast majority in men who have sex with men.

Zprávy CEM (SZÚ, Praha) 2022; 31(9): 344–360

Klíčová slova: HIV, AIDS, surveillance, pohlavně přenosné nákazy

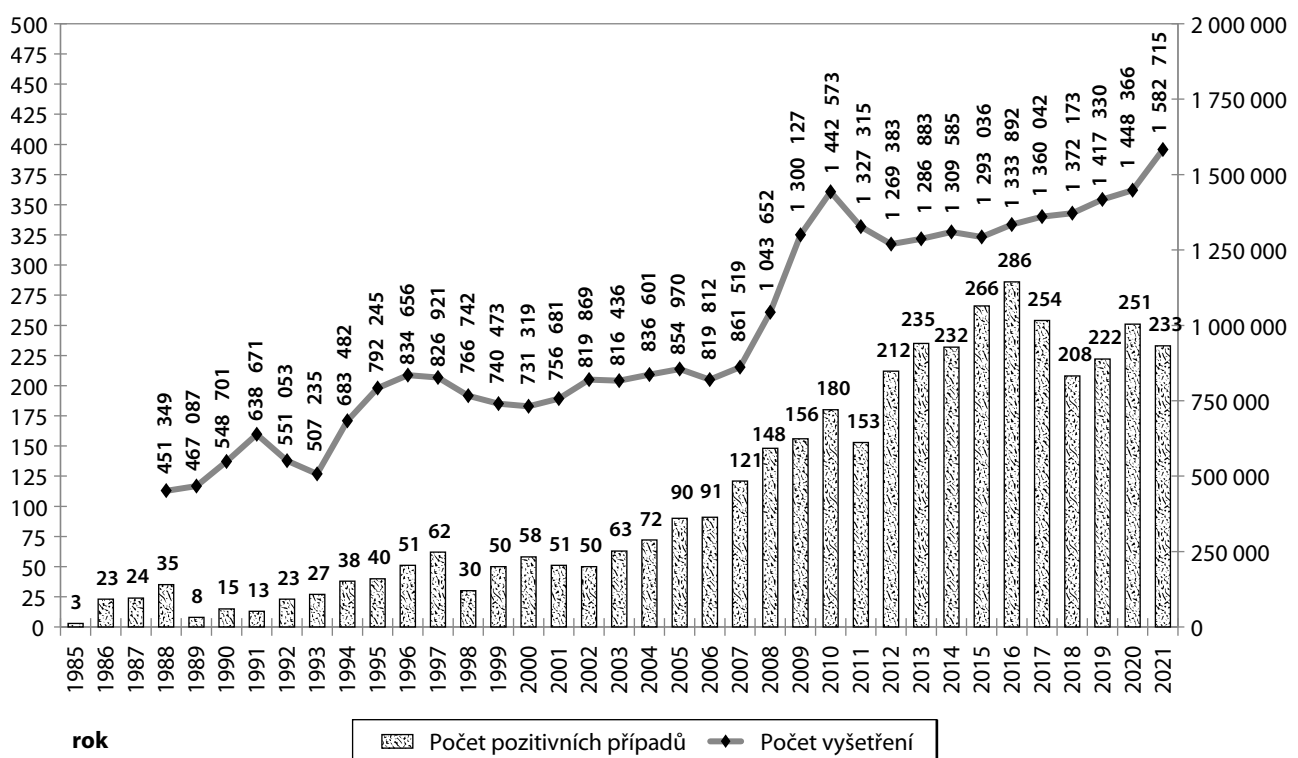
Keywords: HIV, AIDS, surveillance, sexually transmitted diseases

V roce 2021 bylo v České republice v rámci systému surveillance celkově provedeno a ohlášeno 1,58 mil. **vyšetření na přítomnost infekce HIV** u občanů České republiky

a rezidentů (tj. osob jiné než české národnosti, které mají v ČR dlouhodobý pobyt na základě víz nad 90 dní či povolení k trvalému pobytu). Posledních šest let vykazuje trend nárůstu počtu vyšetření (**graf 1**).

V Národní referenční laboratoři pro HIV/AIDS bylo v roce 2021 **nově evidováno 233 případů infekce HIV**. Počty nově diagnostikovaných případů od roku 2003 setrvale stoupaly z úrovně kolem 50 případů ročně a dosáhly nejvyšší

Graf 1: POČET VYŠETŘENÍ A POČET HIV+ V ČESKÉ REPUBLICĚ, v jednotlivých letech (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytém). Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2021

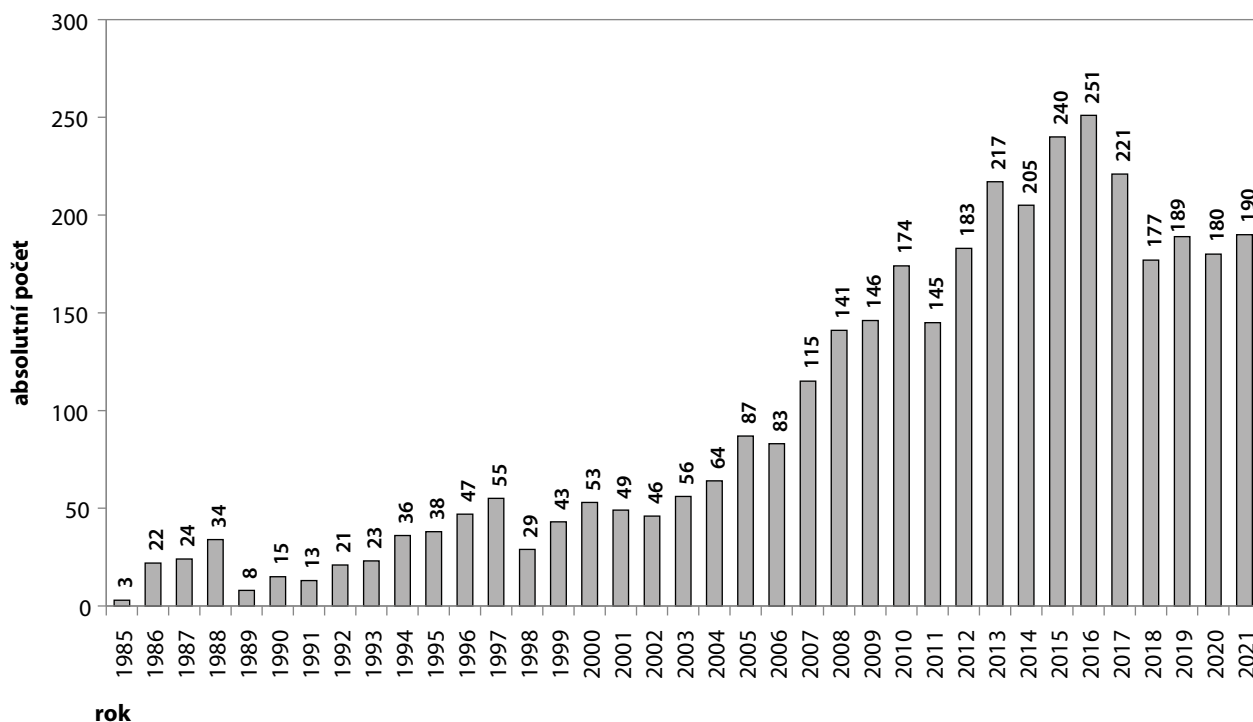

Tabulka 1: NOVÉ PŘÍPADY INFEKCE HIV A ONEMOCNĚNÍ AIDS V ČESKÉ REPUBLICE, údaje za rok 2021

Důvod vyšetření	Celkem vyšetřeno	Nové případy		Způsob přenosu u HIV+								
		HIV+	AIDS	HO	ID	IH	HF	TR	HT	MD	NO	NE
OSOBY VE ZVÝŠENÉM RIZIKU HIV	5804	2	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
Hemofilici	331	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Příjemci krve a krevních přípravků	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Homo/bisexuálové	44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Injekční uživatelé drog	1128	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Osoby často v zahraničí	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Promiskuitní osoby	1467	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Osoby provozující prostituci	1286	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nápravná zařízení	1522	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
KONTAKTY POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ	88	10	1	3	0	0	0	0	7	0	0	0
Homosexuální	4	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Heterosexuální	12	7	1	0	0	0	0	0	7	0	0	0
Rodinné	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Jiné	64	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KLINICKÉ PŘÍPADY	119373	109	45	69	5	1	0	0	25	0	0	9
Dermatovenerologičtí pacienti	8699	29	5	25	1	0	0	0	3	0	0	0
Psychiatři pacienti	1409	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dialyzovaní pacienti	5790	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TBC pacienti	252	2	2	1	0	0	0	0	1	0	0	0
Pacienti s nádorovým onemocněním	5190	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Různé klinické diagnózy	98033	78	38	43	4	1	0	0	21	0	0	9
PREVENTIVNÍ VYŠETŘENÍ	80231	10	0	4	0	0	0	0	5	0	0	1
Zdravotničtí pracovníci	3493	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní prevence	54942	6	0	3	0	0	0	0	2	0	0	1
Předoperační vyšetření	20912	4	0	1	0	0	0	0	3	0	0	0
Epidemiologická surveillance	884	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VYŠETŘENÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST	15322	92	6	62	0	2	0	1	24	0	0	3
Pod jménem	7525	65	4	40	0	1	0	1	20	0	0	3
Anonymní	7797	27	2	22	0	1	0	0	4	0	0	0
VYŠETŘENÍ PRO MEZINÁRODNÍ CERTIFIKÁT	1054	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DÁRCI KRVE, BUNĚK, TKÁNÍ A ORGÁNŮ	1207363	6	0	2	0	0	0	0	2	0	0	2
Dárci krve	1190825	6	0	2	0	0	0	0	2	0	0	2
z toho dárci krve – primodárci	66403	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Dárci buněk, tkání a orgánů	16538	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TĚHOTNÉ ŽENY	107120	4	2	0	1	0	0	0	3	0	0	0
RŮZNÉ MATERIÁLY	46360	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	1582715	233	54	140	7	3	0	1	67	0	0	15
CIZINCI	2850	17	49	6	0	0	0	1	2	0	0	8

Způsob přenosu: HO – homosexuální / bisexuální; ID – injekční uživatelé drog; IH – injekční uživatelé drog + homo/bisex.; HF – hemofilici; TR – příjemci krve a krevních přípravků; HT – heterosexuální; MD – z matky na dítě; NO – nozokomiální; NE – nezjištěný/jiný

Graf 2: NOVÉ PŘÍPADY INFEKCE HIV V ČESKÉ REPUBLICE BEZ OSOB DŘÍVE DIAGNOSTIKOVANÝCH V ZAHRANIČÍ (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Absolutní údaje za období 1. 10. 1985–31. 12. 2021

hodnoty 286 v roce 2016. Poté nejprve v následujících dvou letech výrazně klesly až na 208 v roce 2018, ale pak opět vzrostly. Počet případů HIV v roce 2021 je o 18 nižší než v roce 2020, ale o 11 vyšší než v roce 2019 (graf 1). V relativním vyjádření představuje uvedený celkový počet výskyt 2,22 případu na 100 000 obyvatel. Mezi nově zjištěnými případy bylo 201 mužů a 32 (13,7 %) žen. Poměr počtu mužů a žen činil 6,3:1.

Podrobný rozklad počtu vyšetření a pozitivních případů podle důvodu vyšetření a způsobu přenosu HIV infekce za rok 2021 uvádí tabulka 1. Dosud se 16 z 233 nových HIV pozitivních nedostavilo do žádného HIV centra, a nejsou tudíž v ČR sledováni a léčeni.

Tabulka 2: ROZLOŽENÍ NOVÝCH PŘÍPADŮ HIV U OBYVATEL ČR A REZIDENTŮ V ROCE 2021 PODLE ZPŮSOBU PŘENOSU A POHLAVÍ

	muži		ženy		celkem	
homosexuální/ bisexuální	140	(60,1 %)	0	(0,0 %)	140	(60,1 %)
heterosexuální	39	(16,7 %)	28	(12,0 %)	67	(28,8 %)
injekční užívání drog (IUD)	5	(2,1 %)	2	(0,9 %)	7	(3,0 %)
homosexuální/ bisexuální+IUD	3	(1,3 %)	0	(0,0 %)	3	(1,3 %)
příjemce krve	1	(0,4 %)	0	(0,0 %)	1	(0,4 %)
nezjištěný/ neznámý	13	(5,6 %)	2	(0,9 %)	15	(6,4 %)
celkem	201	(86,3 %)	32	(13,7 %)	233	(100,0 %)

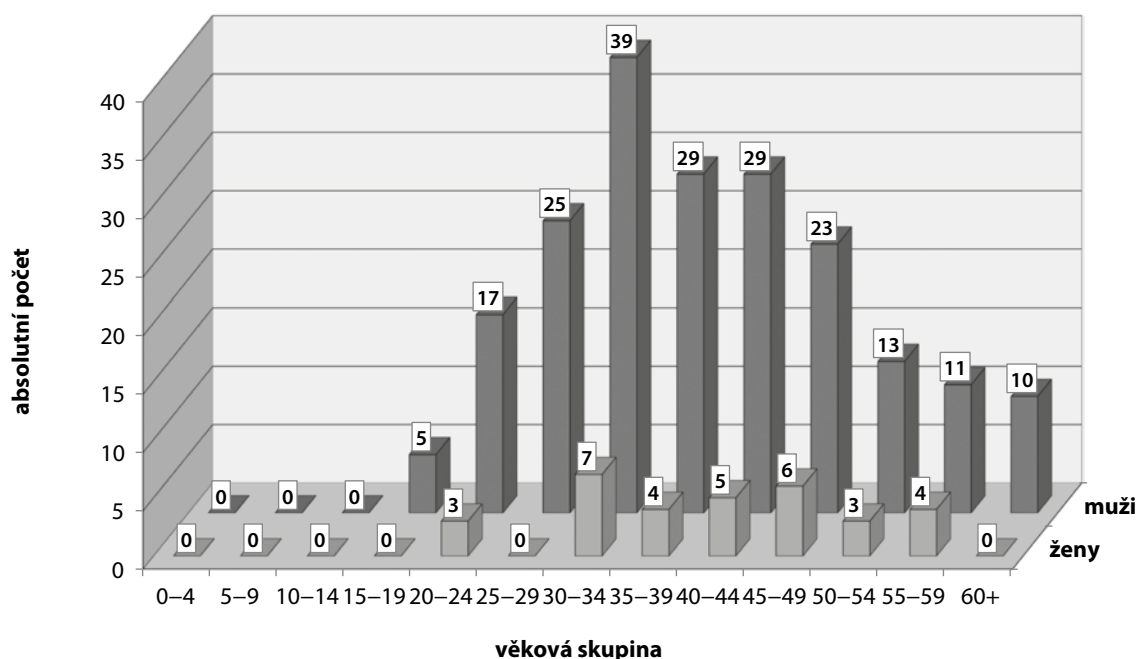
Procenta v tabulce vyjadřují podíl dané kategorie z celkového počtu případů

Mezi novými případy HIV bylo 131 českých občanů a 102 **rezidentů**. Počet rezidentů je druhý nejvyšší v celé historii sledování po roce 2020 a podíl rezidentů (43,8 %) je stejný jako v roce 2020. Výrazná část rezidentů pochází z Ukrajiny (38), dále jsou ze Slovenska (13), z Ruska (6), Rumunska (5) a v menších počtech z dalších 26 zemí.

Necelá pětina nových pacientů (42, tj. 18,0 %) o své HIV pozitivitě již věděla; jejich diagnóza byla stanovena dříve v zahraničí. Uvedený podíl je poněkud vyšší než v letech

Tabulka 3: NOVÉ PŘÍPADY HIV INFEKCE V ČESKÉ REPUBLICE PODLE REGIONU (občané ČR a cizinci s dlouhodobým či trvalým pobytem). Údaje za rok 2021

kraj	abs. počet	rel. na 100000 obyvatel
Hlavní město Praha	104	8,21
Středočeský kraj	29	2,10
Jihočeský kraj	7	1,10
Plzeňský kraj	9	1,56
Karlovarský kraj	5	1,76
Ústecký kraj	10	1,25
Liberecký kraj	3	0,69
Královéhradecký kraj	1	0,18
Pardubický kraj	3	0,58
Kraj Vysočina	3	0,60
Jihomoravský kraj	29	2,45
Olomoucký kraj	10	1,60
Zlínský kraj	7	1,22
Moravskoslezský kraj	13	1,10
CELKEM ČR	233	2,22

Graf 3: VĚK HIV+ OSOB V DOBĚ STANOVENÍ DIAGNÓZY V ČESKÉ REPUBLICE (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Kumulativní údaje za rok 2021

2012–2019, kdy zpravidla dosahoval hodnoty v rozmezí 10–15 %, ale nižší oproti roku 2020 s 28,3 %. Zvýšení v posledních dvou letech 2020–2021 zřejmě souvisí s probíhající epidemií covid-19, neboť podstatnou část této podskupiny tvoří rezidenti i občané ČR pobývající převážně v zahraničí, kteří nejspíše vyhledali zdravotnické zařízení kvůli omezení přeshraničního pohybu a potřebě získání léků, jež si za běžné situace zajišťovali mimo území ČR. V této podskupině 42 osob byla infekce přenesena homosexuálním stykem u 50,0 % a heterosexuálním stykem u 35,7 %.

Přibližně pětina nových případů HIV (49, tj. 21,0 %) uvádí, že byla v minulosti jednou či opakovaně testována na přítomnost anti-HIV protilátek s negativním výsledkem. Přitom 6 z nich mělo poslední negativní test až v roce 2021 a 15 v roce 2020.

Pokud se omezíme pouze na prvozáchyty, tj. skutečně nově zjištěné případy, dostáváme z hlediska trendů až do roku 2016 podobný obrázek jako z celkových dat, jen na poněkud nižších úrovních (**graf 2**). Po maximu z roku 2016 (251 případů) a poklesu v letech 2017 a 2018 dochází v dalších letech ke stabilizaci na prakticky obdobných hodnotách (2019–189, 2020–180, 2021–190).

Průměrný věk nově diagnostikovaných mužů byl 38,8 roku a žen 41,3 roku. Muži byli ve věkovém rozpětí od 18 do 66 let, ženy od 20 do 54 let. Nejvíce zastoupená je věková kategorie 30–34 let (19,7 % případů), která je s malým odstupem následovaná kategoriemi 35–39 a 40–44 let. Podrobnější pohled na věkové rozložení nových případů poskytuje **graf 3**.

Rozložení nově zachycených případů infekce HIV podle pravděpodobného způsobu přenosu a pohlaví uvádí **tabulka 2**. Stejně jako v předchozích letech byl i v roce

2021 jednoznačně dominantním způsobem přenosu přenosu sexuální cestou a v rámci něj sex mezi muži. Muži mající sex s muži (140 mužů) tvoří 60,1 % nových případů. Rovněž u 3 mužů v kombinované kategorii mužů majících sex s muži a užívajících injekčně drogy se jako pravděpodobnější jeví přenos sexuální cestou. Dohromady se tedy jedná o 143 mužů majících sex s muži (61,4 % ze všech nových případů). Dvanáct z nich uvádí styk s muži i ženami. Heterosexuální přenos byl zjištěn u 39 mužů a 28 žen, což dohromady činí 28,8 % případů. Přenos při injekčním užívání drog byl zaznamenán u 5 mužů a 2 žen, což dohromady představuje 3,0 % z nově identifikovaných případů. Kromě toho má dalších 6 pacientů uvedeno injekční užívání drog v anamnéze, ale k přenosu infekce u nich spíše došlo sexuální cestou. Dále byl zaznamenán jeden případ při transfuzi krve u cizince s dlouhodobým pobytem, u nějž k přenosu došlo mimo území ČR. Způsob přenosu zůstal neobjasněný u 15 pacientů.

Geografické rozložení případů HIV infekce nově zjištěných v roce 2021 podle kraje obvyklého bydliště (trvalého či přechodného) v době první laboratorní diagnózy uvádí **tabulka 3**. Dominantní zastoupení má Praha s 44,6 % případů a relativním počtem 8,2 na 100000 obyvatel. S odstupem následují v relativních počtech kraje Jihomoravský a Středočeský.

V roce 2021 bylo nově diagnostikováno 54 případů onemocnění AIDS. Mezi nimi bylo 44 mužů a 10 (18,5 %) žen, resp. 29 občanů ČR a 25 (46,3 %) residentů. Výraznou většinu nových případů AIDS (40, tj. 74,1 %) tvoří pacienti, u nichž byla diagnóza AIDS stanovena bezprostředně po záchyty HIV. Důvodem vyšetření u většiny z nich byly klinické příznaky, ve 3 případech vlastní žádost. U nových případů

AIDS byly nejčastěji zastoupeny diagnózy syndromu chát-rání (22×), pneumocystové pneumonie (19×), tuberkulózy (9×), Kaposiho sarkomu (6×), kandidózy jícnu (5×) a HIV encefalopatie (5×). Více než jedno indikativní onemocnění mělo 18 pacientů.

V roce 2021 **zemřelo ve stadiu AIDS** 21 nemocných (z toho 17 mužů) ve věkovém rozmezí 36–69 let a v průměrném věku 47,4 let. U jednoho z těchto úmrtí nebylo bezprostřední příčinou onemocnění AIDS. Další 8 HIV pozitivních (z toho 7 mužů) ve věku 34–69 let (průměr 54,6 roku) zemřelo z jiné příčiny (onemocnění oběhové soustavy, zhoubný novotvar, úraz, covid-19 aj.).

Kumulativně bylo v ČR za celé dosavadní období sledování 1. 10. 1985 – 31. 12. 2021 zjištěno 4074 případů HIV pozitivitivity u občanů ČR (2960; 72,7 %) a rezidentů (1114; 27,3 %), z toho bylo 3495 (85,8 %) mužů a 579 (14,2 %) žen. Zastoupení mužů a žen v jednotlivých letech popisuje **tabulka 4**.

Věkové rozložení při diagnóze HIV je uvedeno v **tabulce 5**. Průměrný věk nových případů se v letech 2001–2012 pohyboval zhruba na úrovni 34 let u mužů a 30 let u žen, v letech 2013–2017 se rozdíl mezi pohlavími výrazně zmenšily a průměrný věk byl 35 let, poté se dále zvyšoval, rychleji u žen než u mužů, a dosáhl u mužů a žen 37,3 a 38,0 let v roce 2020 a 38,8 a 41,3 let v roce 2021.

Kumulativní údaje ukazují, že rezidenti nejčastěji pocházejí z Ukrajiny (277 osob, 24,9 %) a ze Slovenska (230, tj. 20,6 % všech rezidentů) a dalšími častěji zastoupenými zeměmi jsou Rusko (76), Vietnam (60) a Polsko (54).

Podíl rezidentů mezi novými případy se v posledních dvaceti letech setrvale zvyšoval (**graf 4**). V pětiletých obdobích 2002–2006, 2007–2011, 2012–2016, 2017–2021 činil postupně 19 %, 25 %, 28 %, 38 %, přičemž v letech 2020 a 2021 byl nejvyšší za celou dobu sledování a dosáhl shodně 43,8 %. Mezi 448 rezidenty diagnostikovanými v posledních 5 letech dominují Ukrajinci (127) a Slováci (63), s odstupem následují Rusové (33) a Poláci (18). Většina rezidentů byla zřejmě nakažena v zemi původu.

Relativní výskyt případů v jednotlivých **krajích** v období deseti let 2012–2021 v přepočtu na 100 000 obyvatel a jeden rok charakterizuje **graf 5**. Případy jsou zařazovány do krajů podle obvyklého místa bydliště v době první diagnózy HIV, zařazení tudíž nemusí korespondovat s aktuálním bydlištěm (mnozí využívají trvalé i přechodné bydliště). Nejvíce případů se jednoznačně koncentruje v Praze. Z pohledu relativních údajů je vyšší výskyt dále patrný v krajích v okolí největších měst, tedy Středočeském, Jihomoravském, Ústeckém, Libereckém a Plzeňském, a dále v Karlovarském kraji jako příhraniční oblasti Německa. Nejméně případů vzhledem k počtu obyvatel vykazují kraje Zlínský a Vysočina.

Nejčastějším **způsobem přenosu HIV/AIDS** je v ČR dlouhodobě sexuální styk (**graf 6**). Výrazně převažuje homosexuální/bisexuální styk, který byl zaznamenán kumulativně u 65,3 % HIV infekcí zjištěných v ČR a u dalších 1,8 %

Tabulka 4: POČTY NOVÝCH PŘÍPADŮ HIV A AIDS V ČR V JEDNOTLIVÝCH LETECH PODLE POHLAVÍ (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Roční údaje ke dni 31. 12. 2021

Rok	HIV+			AIDS		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
1985	3	0	3	0	0	0
1986	22	1	23	0	1	1
1987	23	1	24	2	0	2
1988	33	2	35	6	0	6
1989	6	2	8	7	0	7
1990	14	1	15	5	0	5
1991	12	1	13	2	0	2
1992	19	4	23	9	0	9
1993	18	9	27	12	4	16
1994	30	8	38	10	2	12
1995	26	14	40	13	0	13
1996	41	10	51	18	1	19
1997	48	14	62	18	2	20
1998	23	7	30	7	1	8
1999	34	16	50	14	2	16
2000	44	14	58	13	2	15
2001	42	9	51	6	2	8
2002	39	11	50	7	1	8
2003	49	14	63	8	1	9
2004	55	17	72	11	2	13
2005	70	20	90	9	5	14
2006	71	20	91	13	5	18
2007	97	24	121	23	5	28
2008	121	27	148	25	7	32
2009	130	26	156	18	6	24
2010	159	21	180	21	7	28
2011	139	14	153	20	9	29
2012	185	27	212	28	8	36
2013	211	24	235	27	6	33
2014	209	23	232	23	9	32
2015	248	18	266	30	8	38
2016	262	24	286	39	6	45
2017	230	24	254	44	10	54
2018	186	22	208	35	4	39
2019	192	30	222	27	11	38
2020	203	48	251	36	8	44
2021	201	32	233	44	10	54
Celkem	3 495	579	4 074	630	145	775

v kombinaci s injekčním užíváním drog. Přenos heterosexuálním stykem byl zjištěn u 25,2 % případů. Podíl infekcí přenesených stykem mezi muži se od roku 2002 postupně zvyšoval až na 77,1 % v roce 2015, poté poklesl a v letech 2018–2021 kolísal zhruba kolem úrovně 60 %, jak ukazuje **graf 7**. V absolutních počtech se u homosexuálního přenosu jedná o pokles z hodnot přesahujících 200 případů ročně na 140 v roce 2021. Pokles se týkal pouze občanů České republiky, ale neprojevil se u rezidentů. Za posledních

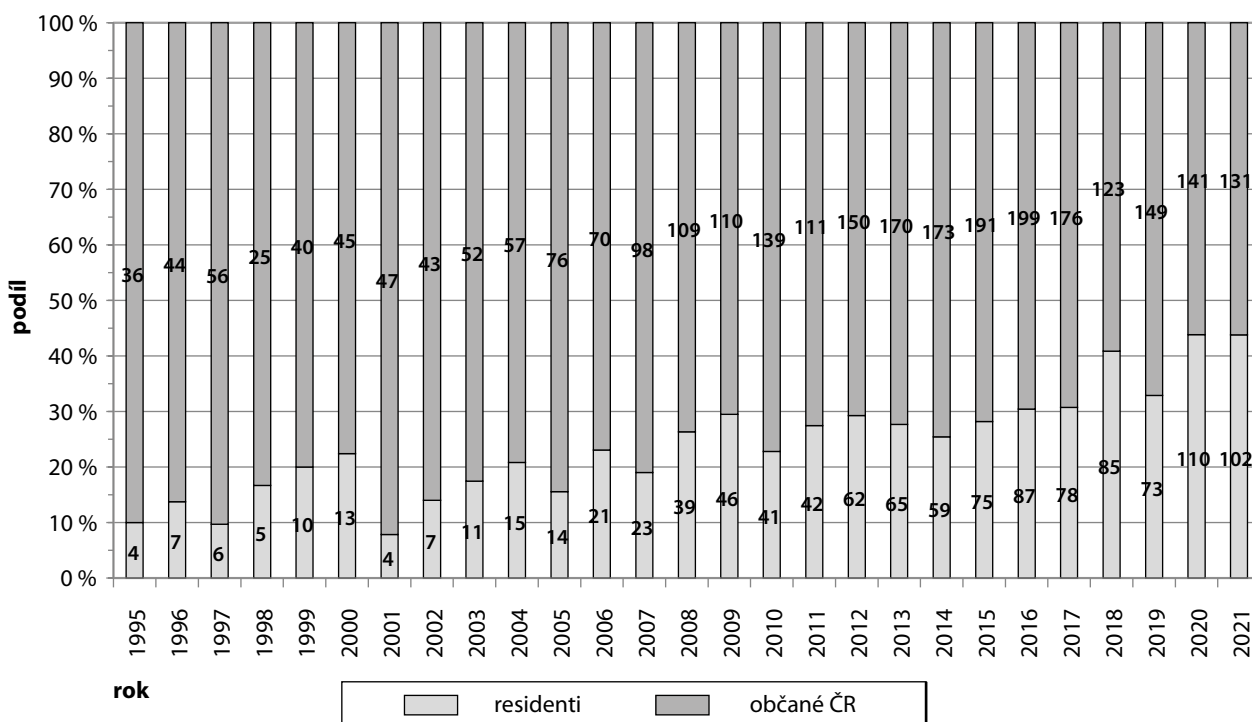
Tabulka 5: HIV POZITIVNÍ PŘÍPADY V ČR PODLE POHLAVÍ A VĚKU (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Kumulativní údaje ke dni 31. 12. 2021

Věková skupina	věk při první diagnóze HIV+			věk při první diagnóze AIDS			věk HIV+ osob při úmrtí (všechna stadia)		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
0–4	4	5	9	0	1	1	0	0	0
5–9	3	1	4	0	0	0	1	0	1
10–14	7	2	9	1	0	1	0	0	0
15–19	66	30	96	4	1	5	1	0	1
20–24	455	105	560	22	7	29	13	2	15
25–29	699	112	811	75	19	94	36	4	40
30–34	697	116	813	113	32	145	71	20	91
35–39	593	66	659	127	16	143	70	13	83
40–44	420	59	479	98	27	125	74	17	91
45–49	261	29	290	71	15	86	57	9	66
50–54	136	25	161	46	6	52	44	5	49
55–59	87	22	109	37	11	48	26	7	33
60+	67	7	74	36	10	46	61	9	70
Celkem	3495	579	4074	630	145	775	454	86	540

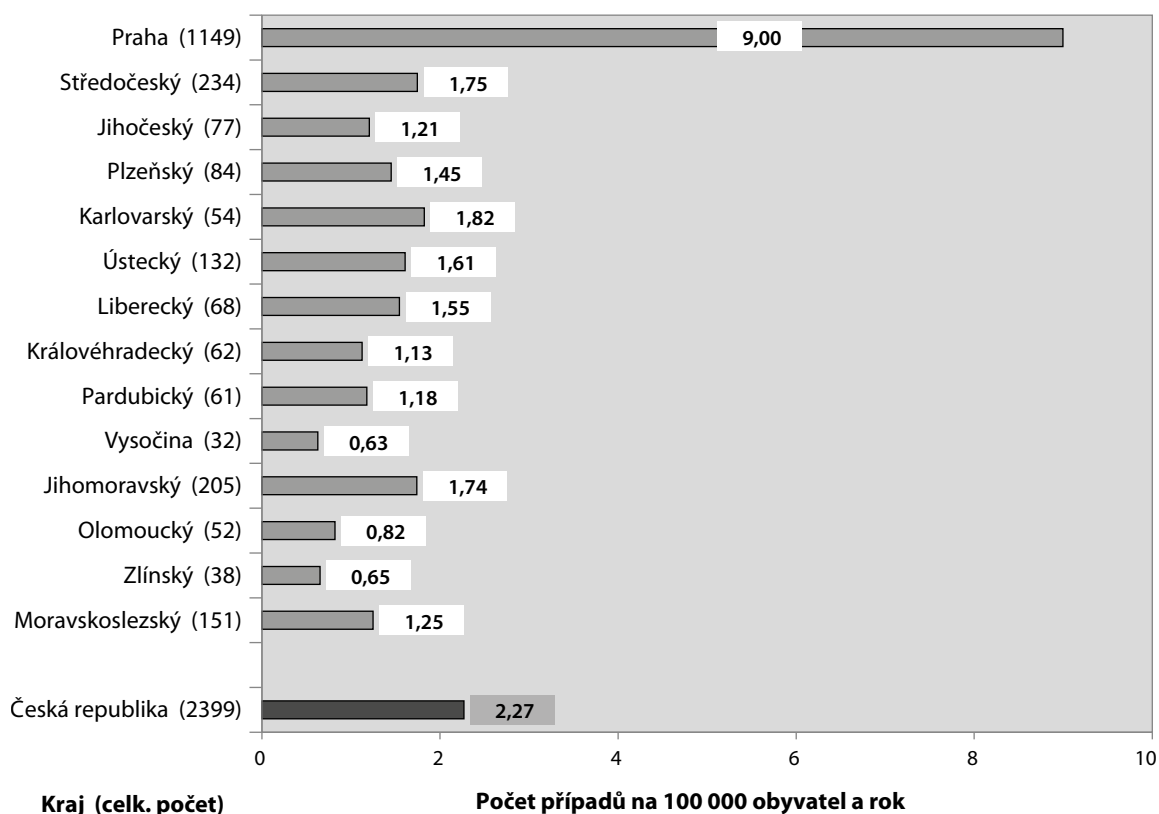
5 let souhrnně tvoří homosexuální přenos 63,9 % případů, a připočteme-li i kategorii mužů majících sex s muži, kteří užívají injekčně drogy, pak je to 65,0 %. K přenosu injekčním užíváním drog došlo celkově u 3,7 % případů. Počet pacientů s heterosexuálním přenosem infekce od roku 2002 rovněž vzrostl, ale po roce 2008 dlouhodobě stagnoval na úrovni přibližně 45 případů ročně, až v letech 2016–2019 došlo k určitému zvýšení na úroveň kolem 55 případů. Rok 2020 představuje skokové zvýšení na 82 případů, rok

2021 pak sice přinesl určitý pokles na 67 případů, ale počty heterosexuálně přenesených infekcí zůstávají vysoké, k čemuž přispívají zejména residenti. Relativní zastoupení heterosexuálně přenesených infekcí kleslo z hodnot kolem 40 % na přelomu tisíciletí na hodnoty pod 20 % v letech 2011–2016, poté se zvýšilo zhruba na 25 % a v posledních dvou letech zhruba na 30 %. Trendy ve vývoji absolutních počtů zachycených případů pro tři hlavní způsoby přenosu zobrazuje **graf 8**, úplné údaje jsou v **tabulce 6**.

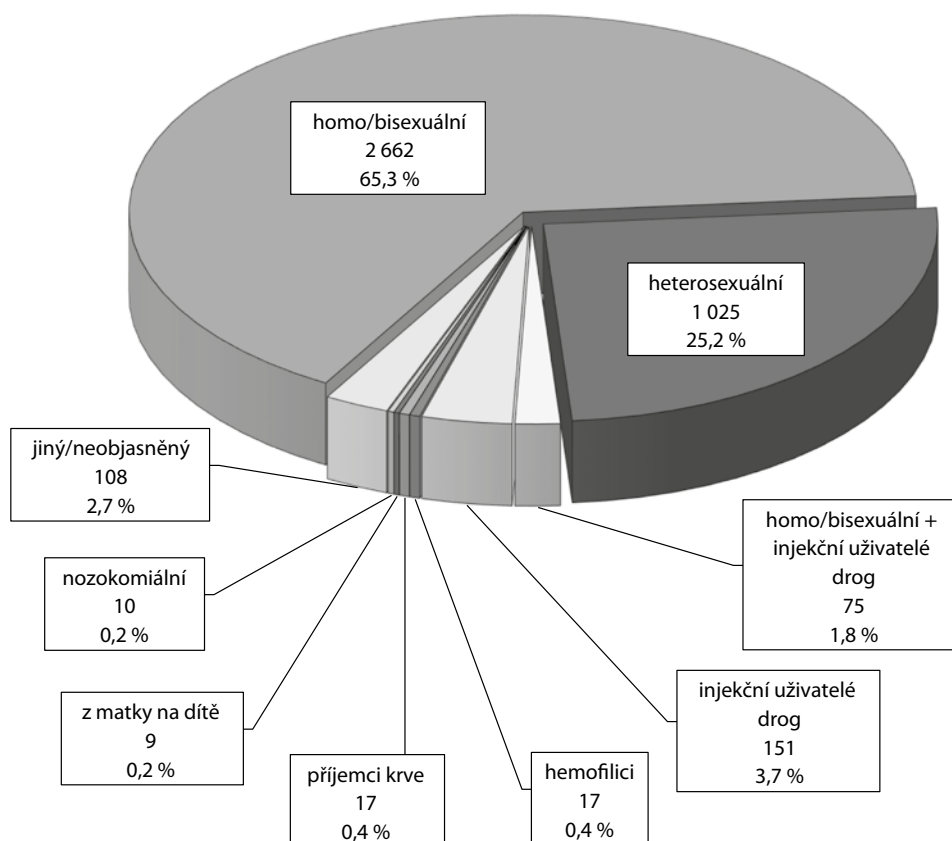
Graf 4: NOVÉ PŘÍPADY HIV V ČESKÉ REPUBLICE PODLE ZEMĚ PŮVODU (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Relativní zastoupení v období 1. 1. 1995–31. 12. 2021

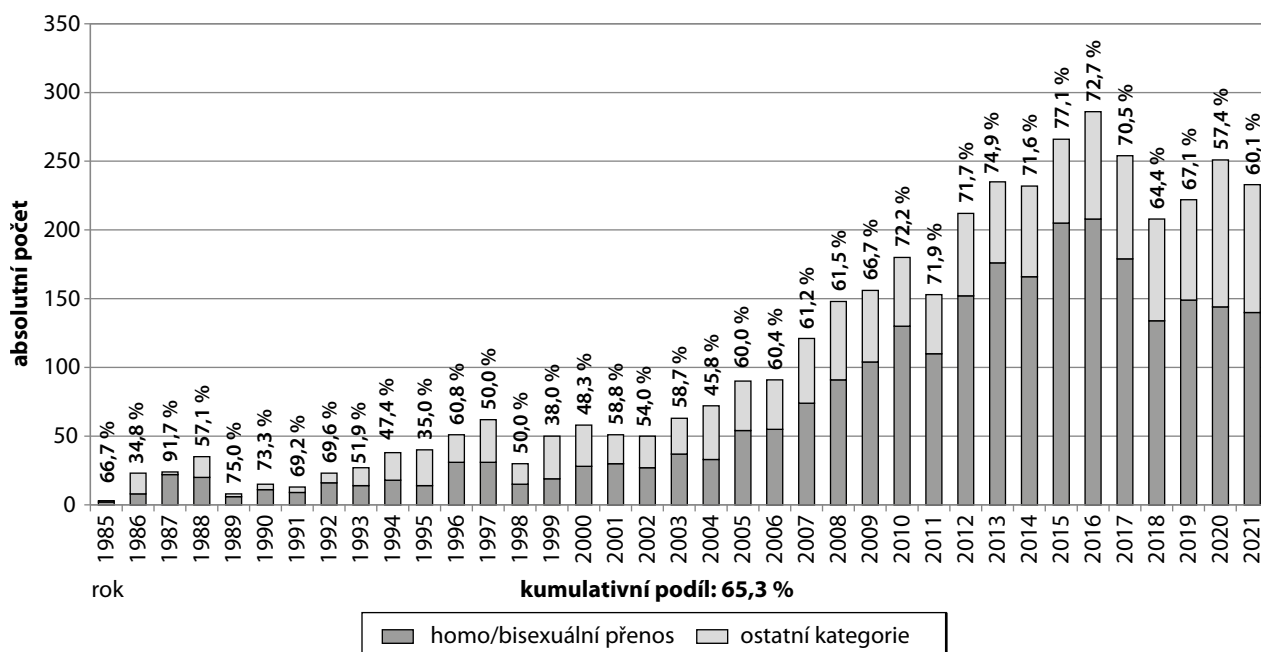
Graf 5: ROZDĚLENÍ HIV POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ V ČR PODLE KRAJE BYDLIŠTĚ V DOBĚ PRVNÍ DIAGNÓZY HIV (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Kumulativní údaje za období 2012–2021

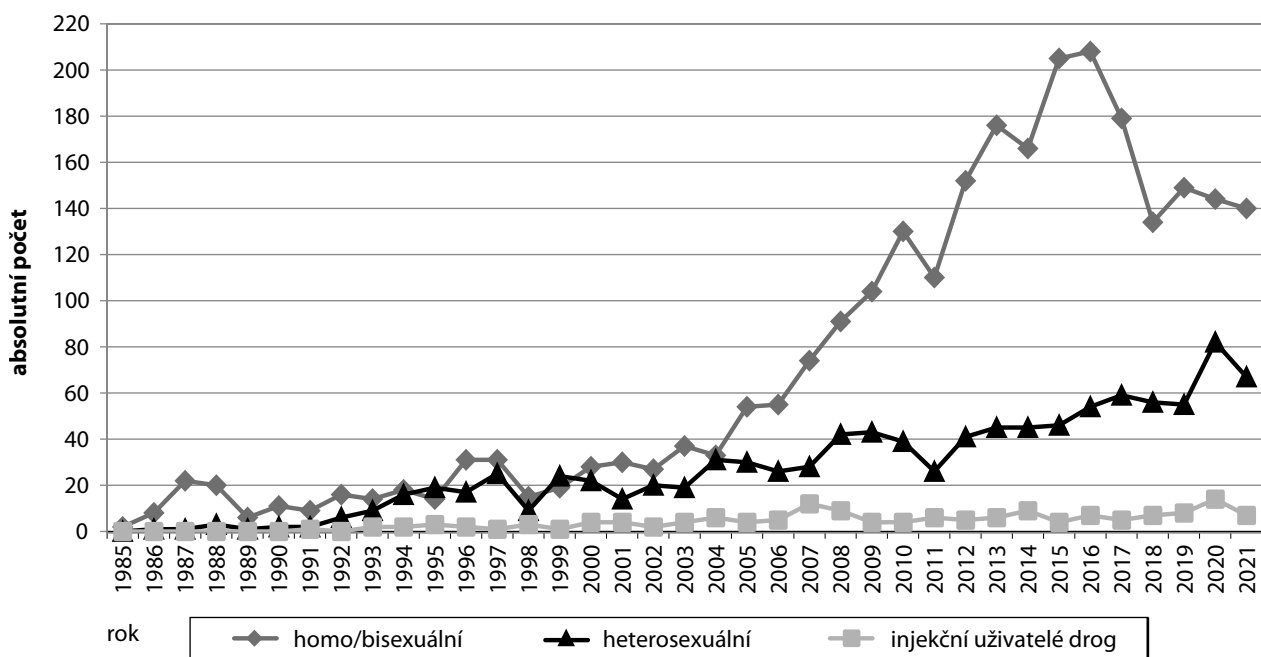
Graf 6: ROZDĚLENÍ HIV POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ V ČR PODLE ZPŮSOBU PŘENOSU (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Kumulativní údaje za období 1. 10. 1985–31. 12. 2021

Graf 7: HIV POZITIVNÍ PODLE ZPŮSOBU PŘENOSU, PODÍL HOMO/BISEXUÁLNÍHO PŘENOSU V JEDNOTLIVÝCH LETECH (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985–31. 12. 2021

Graf 8: VYBRANÉ KATEGORIE PŘENOSU HIV V ČESKÉ REPUBLICE PODLE ROKU DIAGNÓZY (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2021

Způsob přenosu se výrazně liší mezi občany ČR a residenty. Mezi občany ČR byl v období 2012–2016 podíl homosexuálního a heterosexuálního přenosu 80,0 % a 14,3 %, zatímco mezi residenty to bylo 57,8 % a 30,2 %. V období 2017–2021 se rozdíl ještě zvýraznil. Mezi občany ČR byl podíl homosexuálního a heterosexuálního přenosu 74,2 % a 19,0 %, mezi residenty 47,3 % a 40,6 %. Situaci u residentů ovlivňují výrazně Slováci, u nichž dominuje přenos homosexuální (85,1 % ze 174 případů v letech 2012–2021).

V celém průběhu sledování bylo diagnostikováno onemocnění **AIDS** u 775 (19,0 %) osob (630 mužů a 145 žen), z nichž více než čtvrtinu (29,2 %) tvoří rezidenti (226 osob, z toho 165 mužů a 61 žen). Necelá polovina (45,8 %) nemocných s AIDS již **zemřela** (355 osob, z toho 291 mužů, 64 žen). Další celkově 185 HIV pozitivních osob (163 mužů a 22 žen) zemřelo z jiné příčiny ve stádiu asymptomatickém či symptomatickém non-AIDS.

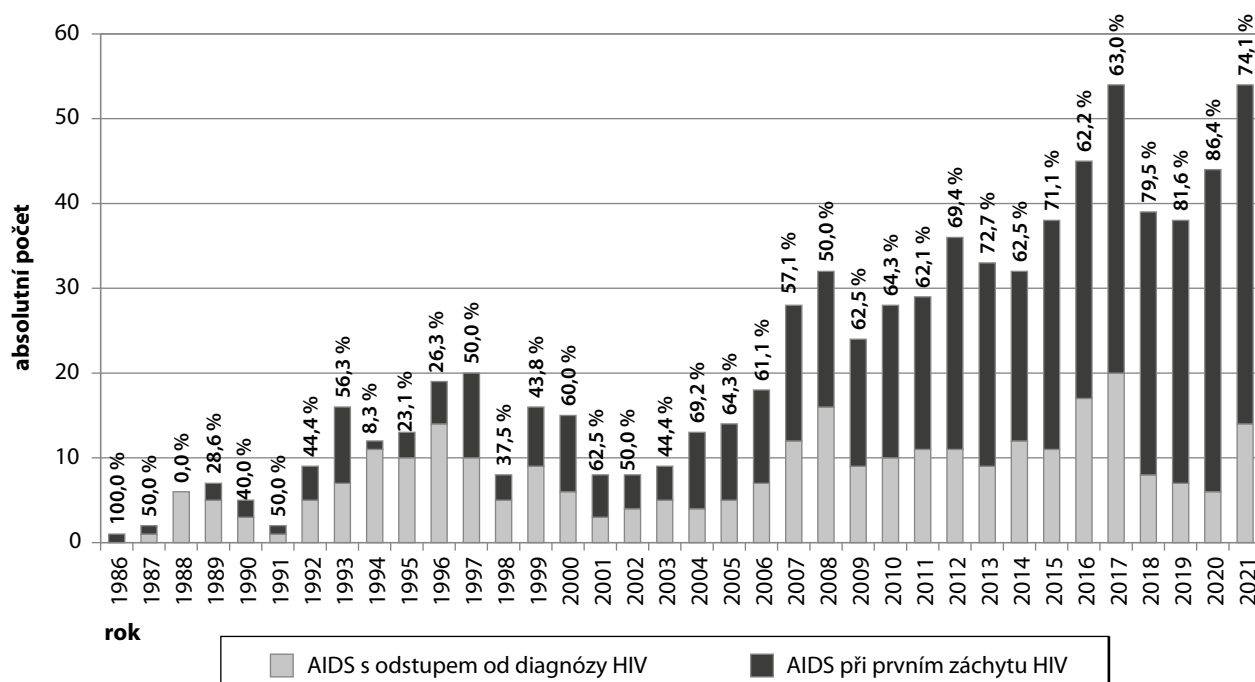
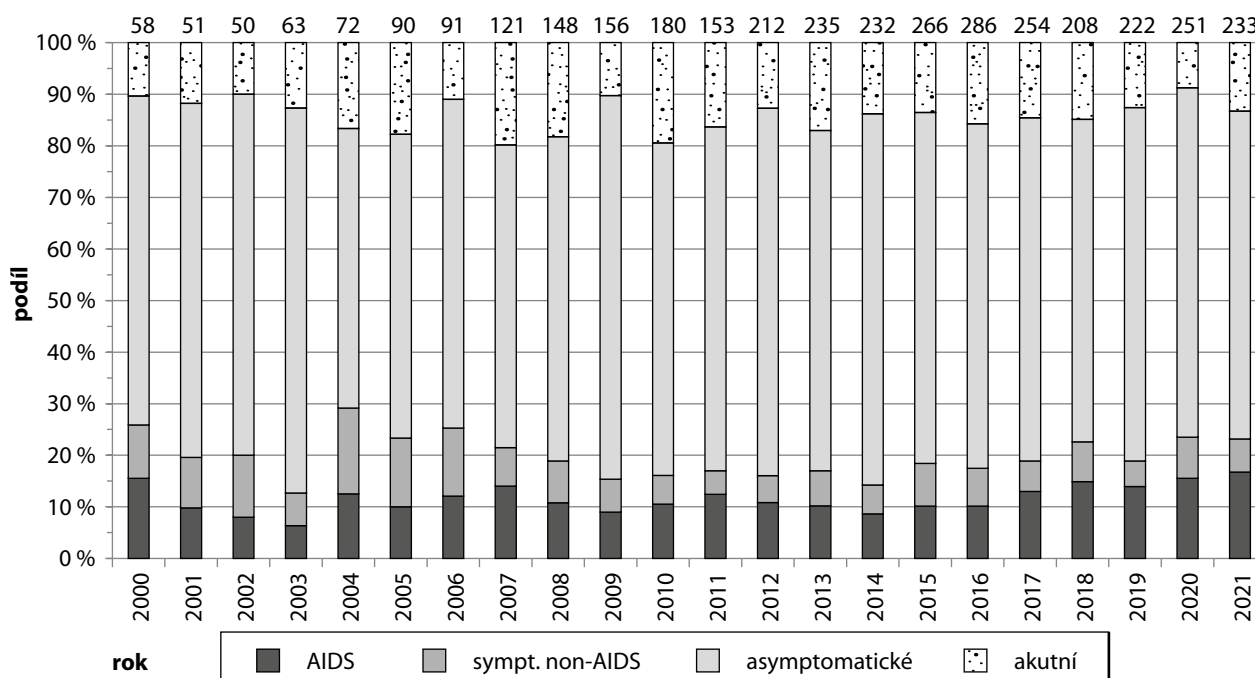
Tabulka 6: NOVĚ ZJIŠTĚNÉ HIV POZITIVNÍ PŘÍPADY V JEDNOTLIVÝCH LETECH PODLE ZPŮSOBU PŘENOSU (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Roční údaje za období 1985–2021

Rok	Způsob přenosu									Celkem
	HO	ID	IH	HT	HF	TR	MD	NO	NE	
1985	2	0	0	0	1	0	0	0	0	3
1986	8	0	0	1	13	0	0	0	1	23
1987	22	0	0	1	1	0	0	0	0	24
1988	20	0	0	3	1	11	0	0	0	35
1989	6	0	0	1	0	1	0	0	0	8
1990	11	0	0	2	0	2	0	0	0	15
1991	9	1	0	2	0	0	0	0	1	13
1992	16	0	0	6	0	0	0	0	1	23
1993	14	2	0	9	0	0	0	0	2	27
1994	18	2	0	16	1	0	0	0	1	38
1995	14	3	1	19	0	0	0	0	3	40
1996	31	2	0	17	0	0	0	0	1	51
1997	31	1	2	25	0	0	1	0	2	62
1998	15	3	2	9	0	0	0	1	0	30
1999	19	1	1	24	0	0	1	1	3	50
2000	28	4	0	22	0	0	1	0	3	58
2001	30	4	2	14	0	0	0	0	1	51
2002	27	2	1	20	0	0	0	0	0	50
2003	37	4	1	19	0	0	1	0	1	63
2004	33	6	2	31	0	0	0	0	0	72
2005	54	4	1	30	0	0	0	0	1	90
2006	55	5	2	26	0	0	0	0	3	91
2007	74	12	5	28	0	0	0	0	2	121
2008	91	9	4	42	0	0	0	0	2	148
2009	104	4	3	43	0	0	0	0	2	156
2010	130	4	3	39	0	0	0	0	4	180
2011	110	6	6	26	0	0	0	1	4	153
2012	152	5	5	41	0	0	2	1	6	212
2013	176	6	4	45	0	0	0	0	4	235
2014	166	9	6	45	0	0	1	0	5	232
2015	205	4	7	46	0	0	0	0	4	266
2016	208	7	4	54	0	0	2	1	10	286
2017	179	5	3	59	0	1	0	2	5	254
2018	134	7	4	56	0	0	0	1	6	208
2019	149	8	2	55	0	1	0	1	6	222
2020	144	14	1	82	0	0	0	1	9	251
2021	140	7	3	67	0	1	0	0	15	233
Celkem	2662	151	75	1025	17	17	9	10	108	4074

Způsob přenosu: HO – homosexuální/bisexuální; ID – injekční uživatelé drog; IH – injekční uživatelé drog + homo/bisex.; HF – hemofilici; TR – příjemci krve a krevních přípravků; HT – heterosexuální; MD – z matky na dítě; NO – nozokomiální; NE – nezjištěný/jiný

Věkové rozložení osob s HIV/AIDS při diagnóze AIDS a při úmrtí uvádí **tabulka 5**. Vývoj v počtech nových případů AIDS vykazuje dva vrcholy. První je v letech 1996–1997, tedy v době kolem zavedení kombinované antiretrovirové terapie (cART), která nepochybně přispěla k redukci případů

v následujících letech. Druhý vrchol představuje poslední období od roku 2015 do současnosti, v němž se počty nových případů AIDS pohybují kolem 40 a v letech 2017 a 2021 dosáhly maxima 54 (**tabulka 4**). Ženy tvoří v posledních dvaceti letech mezi případy AIDS zhruba pětinu. **Graf 9**

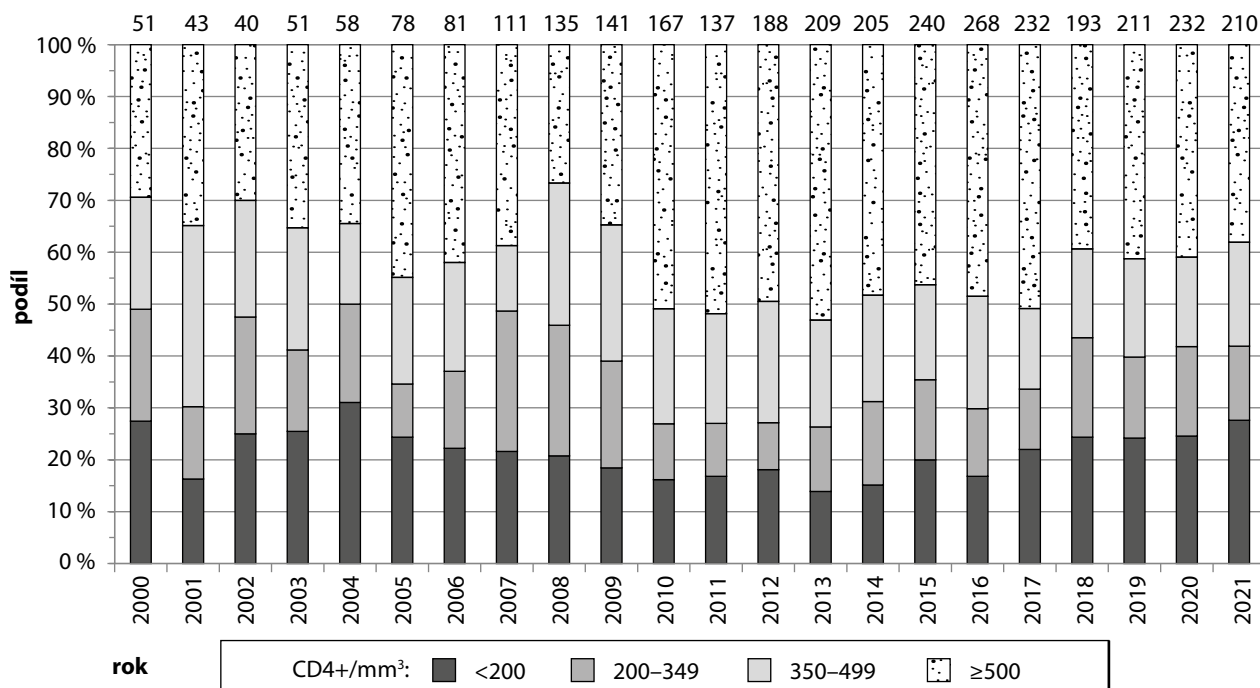
Graf 9: NOVÉ PŘÍPADY AIDS V ČESKÉ REPUBLICE V JEDNOTLIVÝCH LETECH, PODÍL POZDĚ ZACHYCENÝCH PŘÍPADŮ (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje ke dni 31. 12. 2021**Graf 10: NOVÉ PŘÍPADY HIV V ČESKÉ REPUBLICE PODLE STADIA V DOBĚ ZÁCHYTU (občané ČR a cizinci s trvalým pobytem). Relativní zastoupení v období 1. 1. 2000–31. 12. 2021**

ukazuje, že v posledních letech pouze menší část nových případů AIDS vzniká u dlouhodobě sledovaných HIV pozitivních. Větší část případů (v posledních letech v průměru přibližně dvě třetiny) je zjištěna u pacientů, kteří byli ve stadiu AIDS již v okamžiku prokázání HIV pozitivivity a kteří tudíž byli zachyceni pozdě.

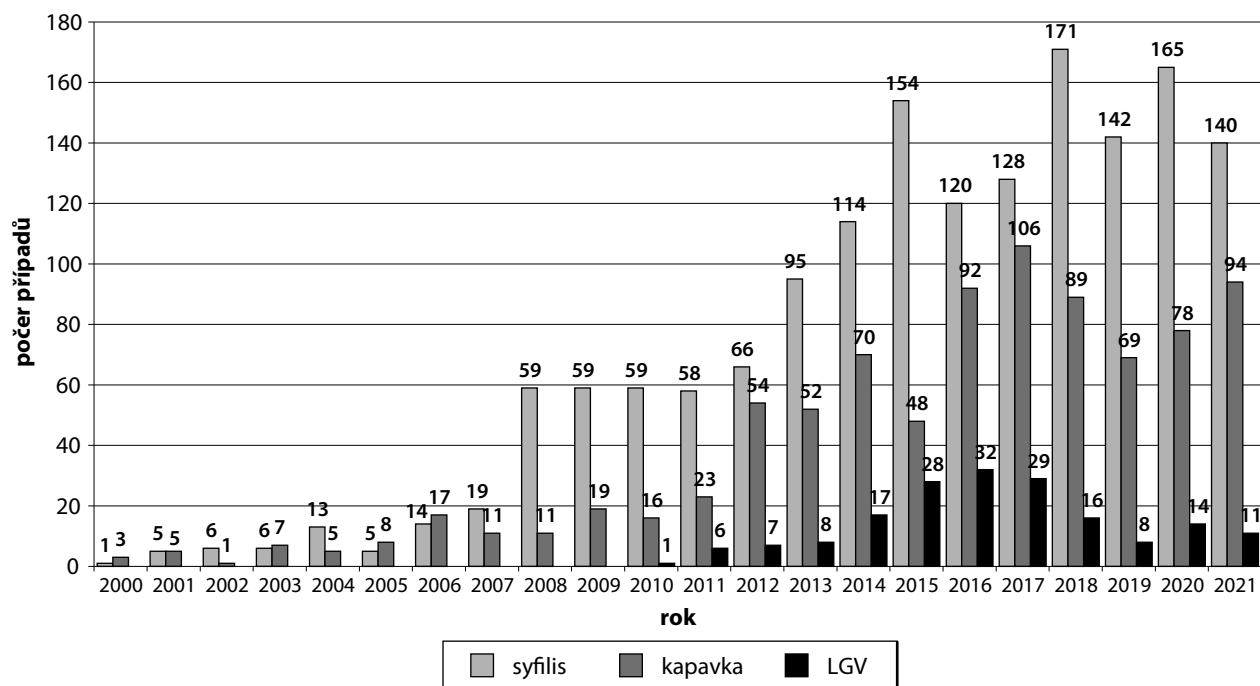
Graf 10 ukazuje, že zastoupení **stadií infekce** v době první diagnózy HIV je dlouhodobě poměrně stabilní, nicméně podíl stadia AIDS se v posledních letech poněkud

zvyšuje. To zřejmě souvisí s odlišným zastoupením stadií mezi občany ČR a residenty, jejichž počet narůstá. U residentů je menší podíl akutního stadia a větší podíl stadia asymptomatického a AIDS. V roce 2021 bylo zachyceno ve stadiu AIDS 39 případů (16,7 %) a ve stadiu symptomatickém non-AIDS 15 (6,4 %). Tyto dvě skupiny (stadia B a C podle klasifikace CDC) tvoří více než pětinu všech případů a představují případy HIV, jež jsou zjištěny jednoznačně pozdě. Jejich zastoupení je v letech 2020 a 2021 nejvyšší za

Graf 11: ROZDĚLENÍ HIV+ PŘÍPADŮ PODLE POČTU CD4+ T-LYMFOCYTŮ V DOBĚ DIAGNÓZY HIV (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem, u nichž je údaj k dispozici). Údaje za období 1. 1. 2000–31. 12. 2021

Graf 12: SLEDOVANÉ POHLAVNÍ NEMOCI U HIV POZITIVNÍCH PACIENTŮ V ČESKÉ REPUBLICE. Absolutní počty za období 2000–2021

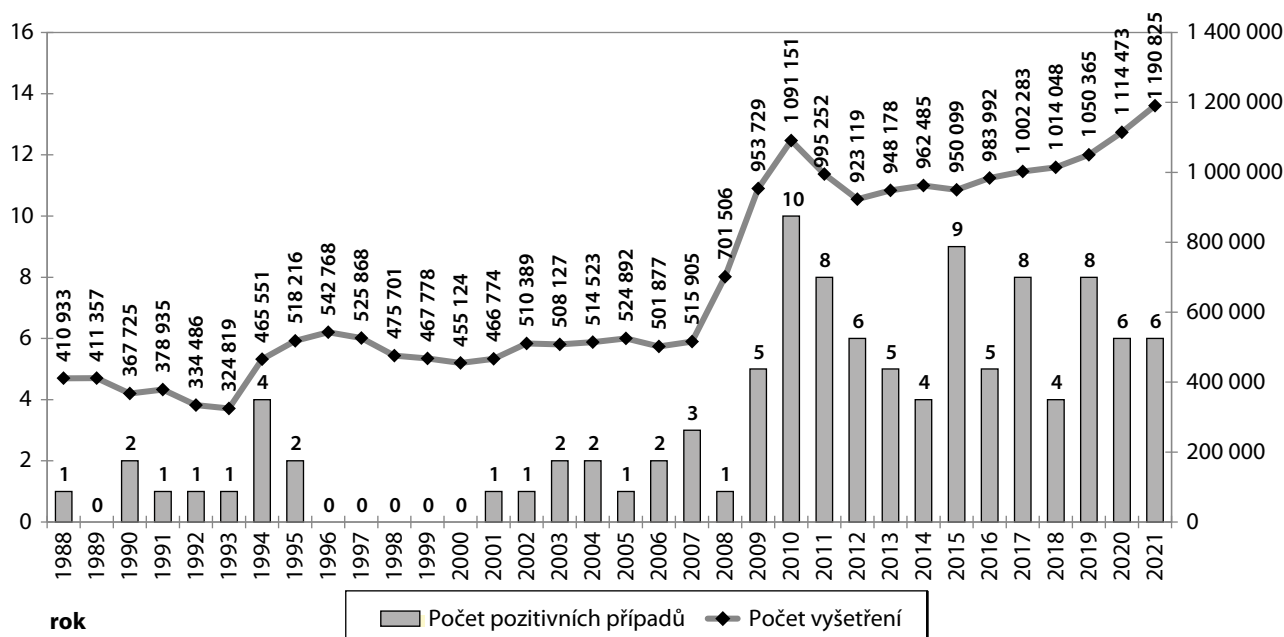

posledních 15 let. Většina nových případů infekce HIV byla diagnostikována v asymptomatickém stadiu (148 osob; tj. 63,5 %) a 31 osob (13,3 %) zachytily testy krátce po nákaze ve stadiu akutní infekce.

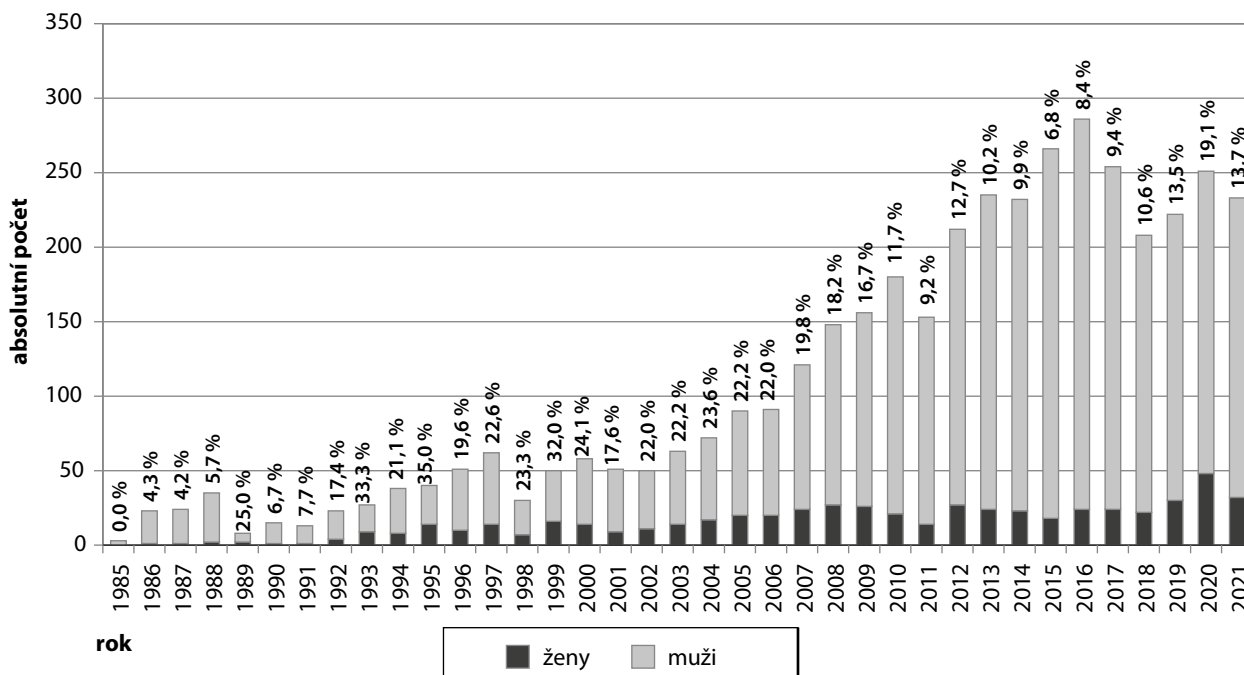
Graf 11 klasifikuje pacienty do kategorií podle počtu **CD4+ T-lymfocytů** v mm^3 krve v době zjištění HIV pozitivitu a je určitým doplňkem k předchozímu grafu. Podle metodiky Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) jsou pacienti s počty CD4 buněk pod 350 považováni za pozdě

diagnostikované. V roce 2021 tvořili takoví pacienti mezi 210 novými případy, u nichž je údaj k dispozici, přes dvě pětiny (41,9 %), což je úroveň srovnatelná s roky 2018–2020, ale vyšší než v předchozích 5 letech, kdy souhrnně dosáhla 31,4 %. Tento ukazatel poskytuje výraznější upozornění na pozdní záchyty než výše zmíněný ukazatel vycházející ze stadií infekce. Údaj o počtu CD4 buněk chybí hlavně u nemocných, kteří se nedostavili do žádného z klinických pracovišť (HIV center) či záhy zemřeli.

Graf 13: TESTOVÁNÍ KREVNÍCH VZORKŮ V TRANSFUZNÍ SLUŽBĚ V JEDNOTLIVÝCH LETECH (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Absolutní údaje za období 1. 1. 1988–31. 12. 2021

Graf 14: HIV+ PODLE POHLAVÍ V ČESKÉ REPUBLICE, PODÍL HIV+ ŽEN V JEDNOTLIVÝCH LETECH (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje ke dni 31. 12. 2021

Naprostá většina pacientů, kteří v roce 2021 byli v péči HIV center, byla léčena antiretrovirovými léky (97,2 %). U 97,6 % léčených bylo dosaženo virové suprese či nízké virémie vyjádřené počtem kopií HIV-1 RNA <200 kopií/ml plazmy při posledním odběru. Léčba je zahajována bezprostředně po zjištění HIV pozitivitu. Včasná zahájení léčby má význam nejen pro zdravotní stav pacienta a dobu jeho dožití, ale i jako preventivní opatření. Infekčnost úspěšně léčených pacientů zásadním způsobem klesá a tím se snižuje

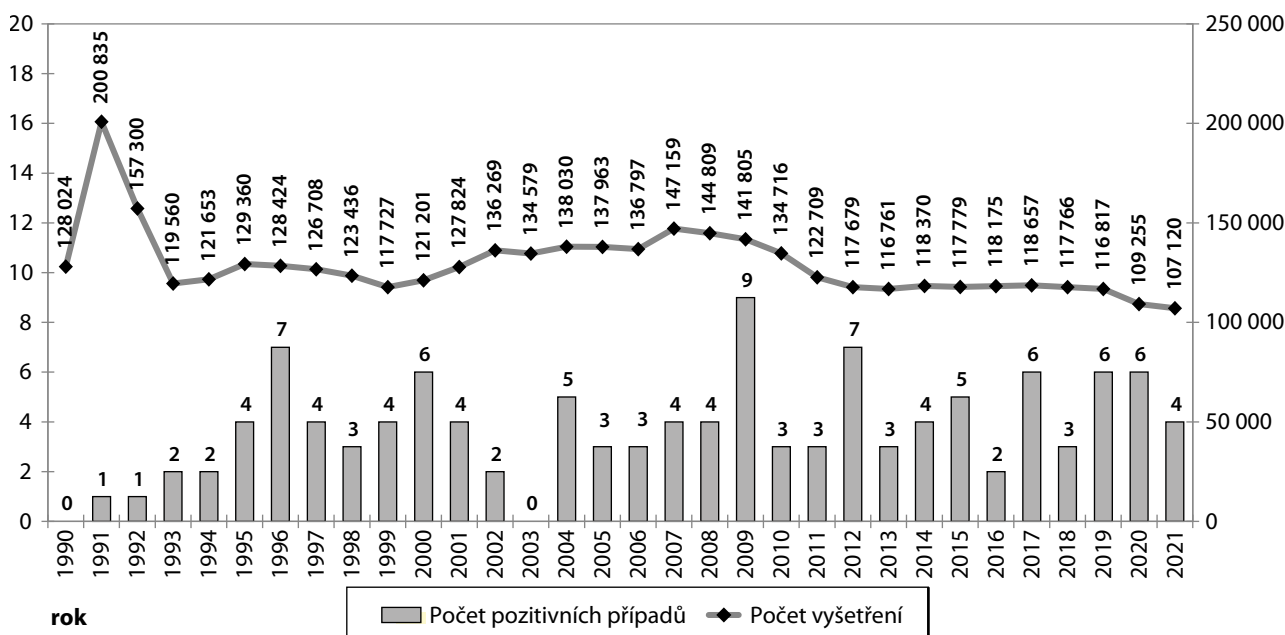
možnost přenosu infekce HIV v populaci. Určitá část žijících pacientů (cca 11 %) však pobývá v cizině a není v ČR sledována stejně jako pacienti, kteří žijí v ČR, ale do HIV center nedocházejí (6 %). O stavu těchto pacientů nejsou k dispozici aktuální informace.

U HIV pozitivních jsou v posledních letech časté **koinfekce** s dalšími sexuálně přenosnými nemocemi (**graf 12**). V roce 2021 bylo u HIV pozitivních osob (jak s nově, tak s dříve zjištěnou HIV pozitivitou) diagnostikováno

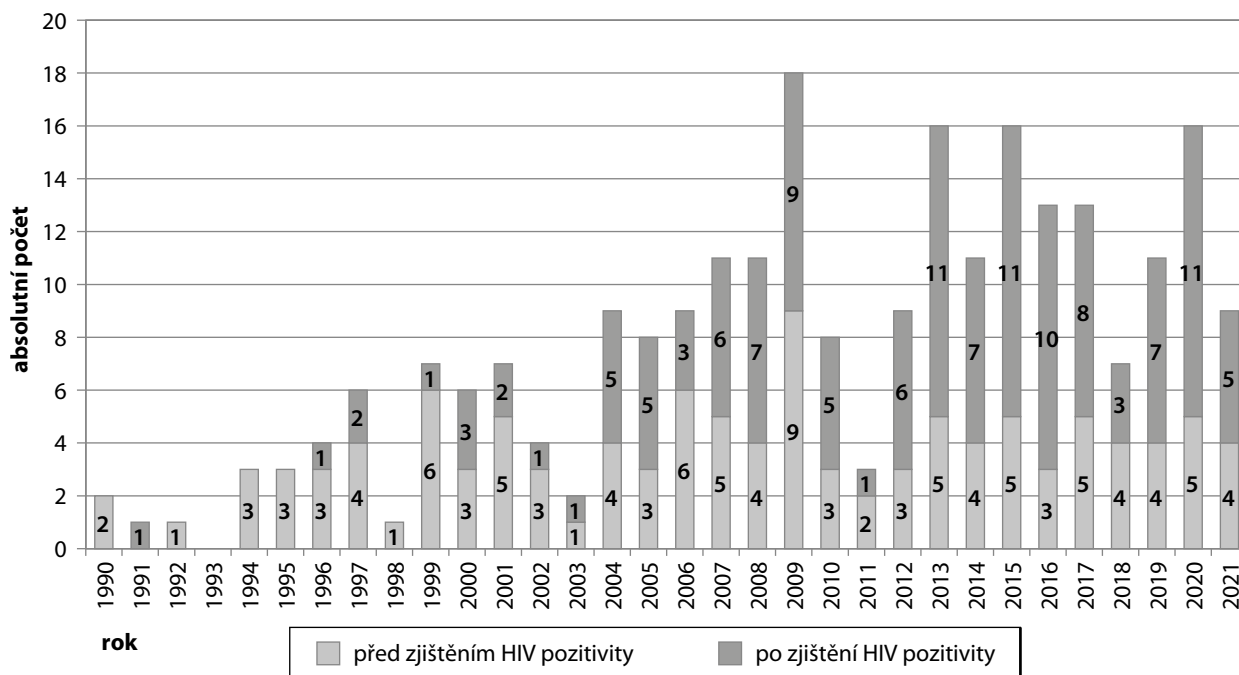
140 nových případů syfilis, všechny u mužů; 130 z nich představuje časnou syfilis, 1 pozdní syfilis a 9 syfilis blíže nespecifikovanou. Převažuje tedy časná infekce, která je z hlediska rizika přenosu na další sexuální partnery nejnebezpečnější. K přenosu syfilis došlo homosexuálním stykem ve 125 (89,3 %) případech a heterosexuálním stykem v 8 případech, u 7 mužů zůstal způsob přenosu nezjištěný. Z hlediska věkového rozložení bylo 28 (20,0 %) případů ve věku 20–29 let, 49 (35,0 %) případů v kategorii 30–39 let, 47 (33,6 %) případů v kategorii 40–49 let a 16 (11,4 %)

případů ve věku 50 let a více. V 71 (50,7 %) případech se jedná o reinfekci. Tento údaj indikuje vysoce rizikové chování určité části HIV pozitivních, neboť je výrazně vyšší než u případů syfilis u HIV negativních osob, kde podíl reinfekcí dosáhl 10,8 %. Kapavka byla zaznamenána u 94 HIV pozitivních, mezi nimiž byla 1 žena a 93 mužů, přičemž 86 z nich byli muži mající sex s muži. Kapavku mělo 24 osob (21,3 %) ve věku 20–29 let, 41 osob (43,6 %) ve věku 30–39 let, 25 osob (26,6 %) ve věku 40–49 let a 8 (8,5 %) ve věku 50 let a více. V 60 (63,8 %) případech

Graf 15: RUTINNÍ TESTOVÁNÍ HIV U GRAVIDNÍCH ŽEN V JEDNOTLIVÝCH LETECH (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Absolutní údaje za období 1. 1. 1990–31. 12. 2021

Graf 16: POČTY DĚTÍ NAROZENÝCH HIV POZITIVNÍM ŽENÁM V ČR PODLE DOBY TĚHOTENSTVÍ (občanky ČR a cizinky s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 1. 1990–31. 12. 2021

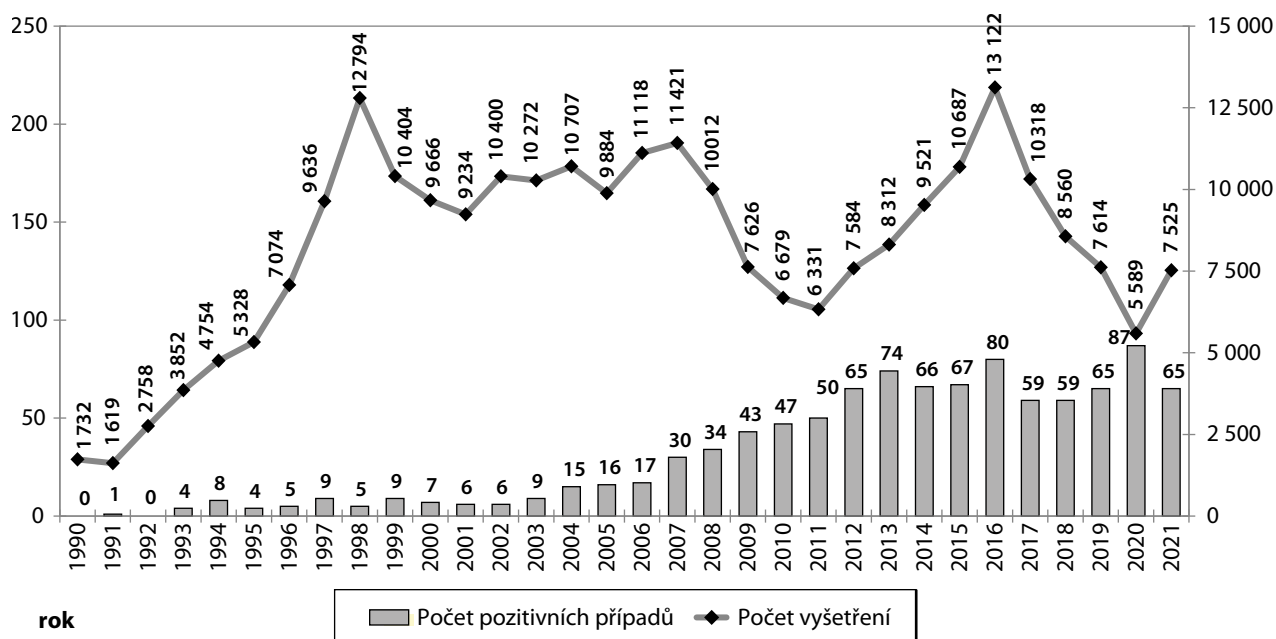

se jednalo o reinfekci. Dále bylo zjištěno 11 případů venerického lymfogranulomu (LGV), všechny u mužů majících sex s muži, ve 2 případech se jednalo o reinfekci. Ve věku 30–39 let bylo 6 mužů, ve věku 40–49 let byli 4 a ve věku nad 50 let byl 1 muž. Výrazná většina všech uvedených koinfekcí (82,9 %) byla zaznamenána u pacientů, kteří již věděli o své HIV pozitivitě.

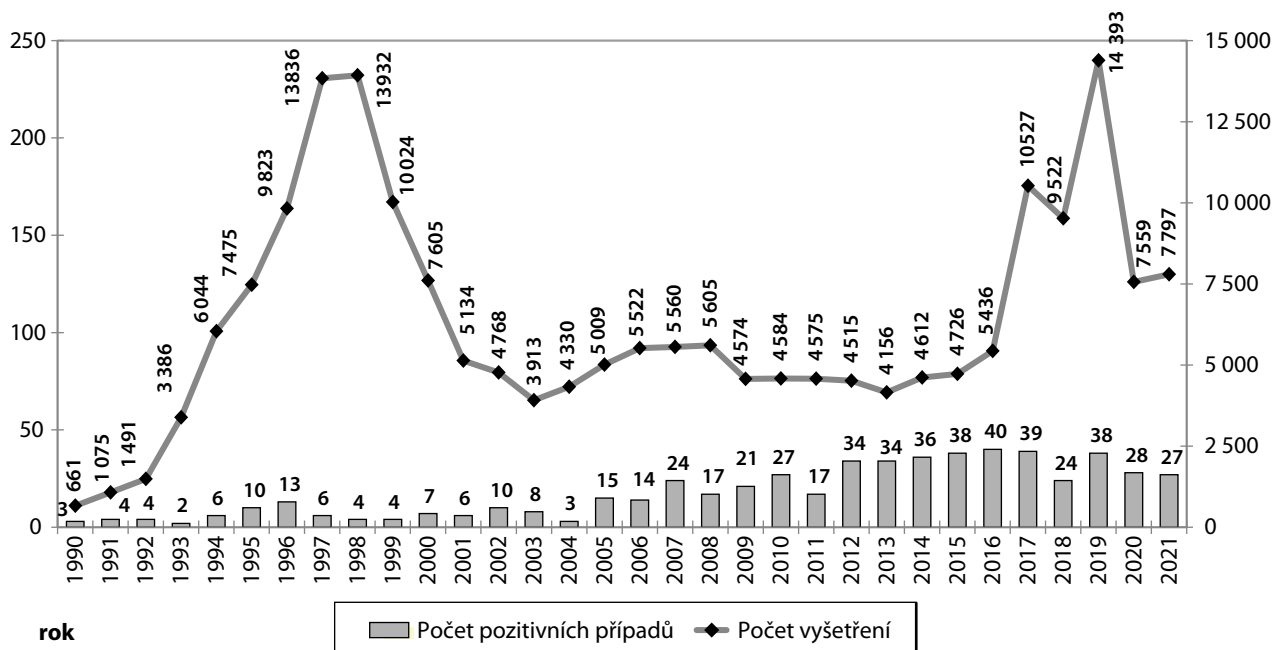
Z pohledu **důvodu** provedeného **vyšetření** HIV protilátek tvoří dlouhodobě velkou část provedených testů povinné testování krevních vzorků dárců krve a plasmy. V roce 2021

bylo celkem provedeno téměř 1,2 miliónu testů u dárců krve a plasmy (**tabulka 1**), z toho asi 740 tisíc plasmaferézou. Celkově představují odběry na odděleních transfúzní služby a v plasmaferetických centrech 75,2 % všech provedených testů na přítomnost HIV protilátek. Bylo při nich zjištěno 6 HIV pozitivních dárců, z toho 1 žena. Čtyři byli opakovaní dárči. Dárči byli ve věku 24–41 let, u dvou došlo k přenosu HIV infekce při heterosexuálním styku, u dvou při styku mezi muži a u dvou zůstal způsob přenosu neznámý. Pět dárců bylo zjištěno při odběru plasmaferézou, jeden při

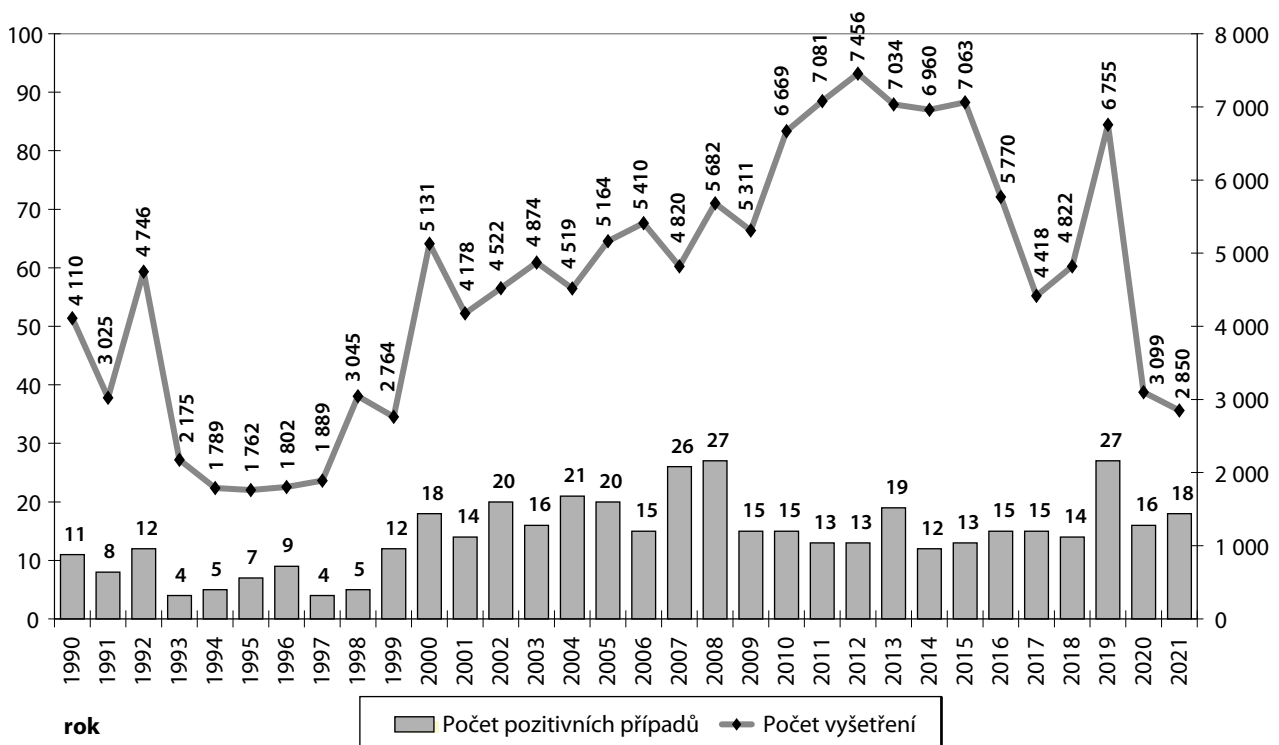
Graf 17: POČET VYŠETŘENÍ POD JMÉNEM NA VLASTNÍ ŽÁDOST V JEDNOTLIVÝCH LETECH (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2021

Graf 18: POČET ANONYMNÍCH VYŠETŘENÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST V JEDNOTLIVÝCH LETECH (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Absolutní údaje ke dni 31. 12. 2021

Graf 19: POČET VYŠETŘENÍ A POČET HIV+ CIZINCŮ S KRÁTKODOBÝM POBYTEM V ČESKÉ REPUBLICE V JEDNOTLIVÝCH LETECH. Absolutní údaje za období 1. 1. 1990–31. 12. 2021

odběru plné krve. Kumulativně bylo při darování krve nebo plasmy odhaleno 109 HIV pozitivních osob (**graf 13**). Další 1,0 % vyšetření bylo provedeno u dárců buněk, tkání a orgánů a nebyl při nich zachycen žádný pozitivní případ.

Z celkového kumulativního počtu 4074 HIV pozitivních bylo 579 žen, což činí 14,2 %. V letech 2005–2018 se roční počty nově diagnostikovaných žen pohybovaly zhruba na úrovni 20–25 případů a přes poměrně velké meziroční výkyvy nevykazovaly žádný dlouhodobější trend. Relativní zastoupení žen mezi novými případy HIV v tomto období v důsledku změn v zachytu případů u mužů výrazně kleslo. V posledních třech letech 2019–2021 byly počty žen vyšší, a to 30, 48 a 32. Vzrostlo i procentuální zastoupení žen, jak dokumentuje **graf 14**. Od roku 2014 je mezi ženami převaha rezidentek.

Skrínink **gravidních žen (graf 15)** v roce 2021 nově zachytil 4 pozitivní ženy na základě zhruba 107 000 provedených testů (6,8 % všech provedených testů). V roce 2021 se HIV pozitivním ženám narodilo 9 dětí. Tři matky jsou residentky (Ukrajiny, Rusko). Pět žen v době otěhotnění vědělo o své HIV pozitivitě, u čtyř byla HIV pozitivita zjištěna až při skríninku v průběhu těhotenství. Žádné z nově narozených dětí nevykazuje známky infekce HIV, avšak konečné rozhodnutí o HIV negativitě bude možno učinit, až se děti dostaví na kontrolu ve věku 18 měsíců nebo na podkladě dvou negativních výsledků HIV RNA ve věku 1 a 3 měsíců.

Celkově byly ke konci roku 2021 známy údaje o 299 **těhotenstvích** 218 HIV pozitivních žen, z nichž 240 skončilo porodem, 56 umělým či spontánním potratem a 3 právě

probíhala. Přitom 61 žen bylo těhotných dvakrát či vícekrát. Z **grafu 15** je patrné, že prostřednictvím rutinního testování gravidních žen byla za celou dobu sledování zjištěna HIV pozitivita 120 žen. Další 16 žen bylo poprvé diagnostikováno rovněž v době těhotenství, ale při testu indikovaném z jiného důvodu než gravidita. Zbývajících 163 těhotenství bylo zaznamenáno u žen, které již v době otěhotnění věděly o své HIV pozitivitě. Z uvedených těhotenství se narodilo 245 dětí (5× dvojčata), z nich 132 ženám, jež o své HIV pozitivitě dlouhodobě věděly (**graf 16**). Celkově je evidováno 191 HIV pozitivních žen, jež porodily alespoň jedno dítě. Mezi narozenými dětmi je 6 pozitivních, 183 negativních, u 29 nebyl HIV status dosud uzavřen a u 27 není známý, protože děti přestaly docházet na kontroly. U 6 pozitivních dětí narozených v ČR šlo vždy o nesledovanou graviditu bez řádné zajišťovací léčby matky a ostatních preventivních opatření. Další 4 evidované HIV pozitivní děti se narodily dlouho před zjištěním HIV positivity matky z těhotenství, která proběhla mimo ČR, a byly v ČR diagnostikovány ve věku 4–10 let.

Tabulka 1 dokládá, že z důvodu klinických příznaků bylo indikováno přibližně 119 tisíc vyšetření (7,5 % všech vyšetření), při nichž bylo zjištěno 109 nových případů HIV infekce (46,8 % všech nových případů). Přitom 29 z těchto případů bylo vyšetřeno v souvislosti s diagnózou pohlavně přenosné nemoci (hlavně syfilis). Další důležité okruhy vyšetření představují kontakty pozitivních případů (10 pozitivních z 88 cílených vyšetření), preventivní vyšetření včetně předoperačních vyšetření (10 pozitivních z 80 tisíc

vyšetření), osoby ve zvýšeném riziku HIV (2 pozitivní z necelých 6 tisíc vyšetření).

Kromě klinických příčin je HIV pozitivita často zjištěna na základě vyšetření HIV provedených na vlastní žádost klienta, anonymně či neanonymně. V roce 2021 bylo celkově na základě 15 tisíc vyšetření na vlastní žádost (1,0 % všech vyšetření) zachyceno 92 HIV pozitivních osob (což představuje 39,5 % všech nových případů v tomto roce). Z toho je 65 HIV pozitivních osob ze zhruba 7,5 tisíce neanonymních vyšetření (**graf 17**). Mezi nimi bylo 40 mužů majících sex s muži a 12 mužů a 8 žen s heterosexuálním přenosem infekce. Z více než 7,5 tisíce anonymně provedených vyšetření bylo diagnostikováno 27 HIV pozitivních případů (**graf 18**), z nich je 22 mužů majících sex s muži a 3 muži a 1 žena s heterosexuálním přenosem infekce. Do počtů anonymních vyšetření vykázaných jsou od roku 2017 započítávány i vyšetření rychlotesty. U dvou pacientů proběhlo vyšetření na vlastní žádost na základě reaktivního výsledku předchozího samovyšetření domácím testem či vyšetření rychlotestem. K vyšetřením na vlastní žádost lze přiřadit i zhruba tisíc vyšetření pro mezinárodní certifikát, při nichž nebyl zjištěn žádný případ HIV pozitivity (**Tabulka 1**). Vyšetření pro klinickou diagnózu, na vlastní žádost a z preventivních důvodů tvoří dohromady necelých 14 % všech provedených vyšetření.

Na základě údajů ze surveillance ke konci roku 2021 byl pomocí matematického modelu v softwaru ECDC HIV Modelling Tool odhadnut celkový počet osob s HIV/AIDS žijících na území státu na zhruba 3680. Toto číslo vychází z počtu diagnostikovaných osob (bez těch, které se odstěhovaly nebo zemřely) a z odhadu počtu osob, u nichž nebyla infekce dosud diagnostikována, který činí 620, tj. 16,8 % z celkového počtu. Odhad počtu nediodagnostikovaných je ovšem ve statistickém modelu stanoven s určitou nejistotou, která je vyjádřena poměrně širokým 95% intervalem spolehlivosti (421; 871), tato nejistota se pak promítá i do odhadu celkového počtu. Mezi nediodagnostikovanými je podle odhadu asi 60 % residentů.

Všechny dosud uvedené údaje se týkají občanů ČR a rezidentů. Kromě nich jsou v ČR každoročně zachyceni i HIV pozitivní cizinci s krátkodobým pobytem. V poslední dekádě jich bylo zpravidla kolem 15 ročně s výjimkou roku 2019, kdy jich bylo zjištěno 27. V roce 2021 bylo na základě 2850 vyšetření identifikováno 18 HIV pozitivních cizinců (**graf 19**). Mezi nimi převažovali občané Ukrajiny (5), dále byly zastoupeny Maďarsko (2), Rusko (2) a jednotlivě 9 dalších, převážně evropských zemí. Za celé období sledování bylo v ČR diagnostikováno 507 pozitivních cizinců s krátkodobým pobytem, mezi nimiž převažují občané východní Evropy (169), střední a západní Evropy (150) a subsaharské Afriky (114). V posledním desetiletí 2012–2021 dominují mezi diagnostikovanými cizinci Ukrajinci (35), s odstupem následují občané Spojeného království (14), Ruska (11), Slovenska (11), Německa (9), Itálie (8) a v počtech 1–5 případů obyvatelé dalších 42 zemí.

Údaje o výskytu a šíření HIV/AIDS v České republice jsou měsíčně aktualizovány a průběžně doplňovány v souvislosti s dohledáváním chybějících informací. Jsou zveřejňovány na stránkách Státního zdravotního ústavu v Praze (<http://www.szu.cz/tema/prevence/rocní-zprávy-o-vyskytu-a-sireni-hiv-aids-v-cr>). Zprávy o surveillance HIV/AIDS v Evropě lze nalézt na stránkách ECDC (<https://www.ecdc.europa.eu/en/all-topics-zhiv-infection-and-aids-surveillance-and-disease-data/annual-hivaids-surveillance-reports>).

ZÁVĚR

Česká republika se v posledních deseti letech zpravidla vykazuje mírně více než 2 nové případy HIV na 100 000 obyvatel ročně s maximem 2,71 v roce 2016 a poslední hodnotou 2,22 případu na 100 000 obyvatel v roce 2021. Zůstává zemí s nízkou úrovní infekce HIV/AIDS v rámci světa i Evropy, jak celkovým počtem infikovaných zaznamenaných od počátku infekce, tak počtem nových případů na 100 000 obyvatel. Pokles případů zaznamenaný po roce 2016 dále nepokračuje. Vyšší počty případů v posledních třech letech jsou zřejmě ovlivněny probíhajícími epidemiemi covid-19 a vyšším počtem osob, které se o své HIV pozitivitě věděly a léčily se dříve v zahraničí, ale kvůli omezení cestování kontaktovaly česká klinická pracoviště. Počty prvozachytů však zůstávají v posledních letech na stejné úrovni a nevykazují vzestupný trend.

I nadále v České republice dominuje homosexuální přenos infekce HIV mezi muži majícími sex s muži. V posledních letech podíl homosexuálně přenesených infekcí poklesl a pohybuje na úrovni kolem 60 %, zatímco podíl infekcí přenesených heterosexuálně vzrostl k 30 % a nárůst se projevil zejména u rezidentů. Rezidenti jsou nyní významnou skupinou podílející se na výskytu infekce HIV v ČR, na niž je potřeba zaměřit pozornost. V letech 2020 i 2021 představovali přes dvě pětiny nových případů.

Poděkování

Autoři děkují pracovníkům všech HIV center a spolupracujících nevládních organizací a spolupracovníkům z NRL pro HIV/AIDS, bez jejichž přispění a podkladů by tato zpráva nemohla vzniknout.

*RNDr. Marek Malý, CSc.
Oddělení biostatistiky
SZÚ*

*RNDr. Vratislav Němeček, CSc.,
MUDr. Hana Zákoucká
Oddělení sexuálně přenosných infekcí,
NRL pro HIV/AIDS
CEM SZÚ*